

Konjunkturális törések: Növekedési kérdőjelek Európában és Magyarországon

ICEG-MKT Konferencia
2003. június 18.

A magyar gazdaság növekedési lehetőségei
Vojnits Tamás
OTP Bank, Elemzési Központ

Mitől függ egy gazdaság növekedési képessége?

- Életszínvonal növekedése: Δ 1 főre jutó GDP = Δ egy lakosra jutó munkaráfordítás + Δ egységnyi ráfordítással létrehozott GDP,
- **Makroszinten:**
Növekedés = Δ foglalkoztatás + Δ termelékenység!
- A növekedési potenciál függ többek között a gazdaság foglalkoztatási képességétől.
- A termelékenységre leggyakrabban használt *proxy*: munkatermelékenység, de elméletileg indokoltabb lenne a *Solow-maradékot*, a többtényezős termelékenységet vizsgálni.

Főbb mutatók alakulása (évi átlagos növekedés)

	1990-1993	1994-1996	1997-2001	1990-2001
GDP	-4,9	1,9	4,5	0,7
Népesség	-0,1	-0,1	-0,2	-0,2
Foglalkoztatottak száma	-5,7	-2,7	0,8	-2,5
Egy lakosra jutó GDP	-4,8	2,0	4,8	0,9
Egy foglalkoztatottra jutó GDP	0,9	4,7	3,7	3,3
Egy foglalkoztatottra jutó bruttó állóeszköz-felhalmozás	0,9	4,7	6,9	5,1

Forrás: KSH: A munka termelékenysége a magyar gazdaságban, 2003

- A termelékenység növekedése a foglalkoztatottság jelentős csökkenése mellett valósult meg.
- Az egy főre jutó GDP jóval kisebb mértékben nőtt.
- Az egy foglalkoztatottra jutó tőkeállomány növekedésének szerepe meghatározó volt.

A munkaerőköltség összetétele az üzleti szférában, 1996

Ország	Munkajövedelem	Szociális költségek	Képzés és más költségelemek
Ausztria	70,5	25,1	4,4
belgium	68,3	29,9	1,8
Dánia	90,4	6,4	3,2
Egyesült Királyság	87,3	12,6	0,1
Finnország	75,5	22,2	2,3
Franciaország	67,1	28,6	4,2
Görögország	75,7	23,3	1,0
Hollandia	75,6	22,1	2,4
Írország	84,0	13,4	2,6
Luxemburg	84,0	14,6	1,4
Magyarország	64,2	32,6	3,2
Németország	74,6	23,2	2,3
Olaszország	65,5	32,7	1,8
Portugália	76,2	20,4	3,4
Spanyolország	74,0	24,4	1,6
Svédország	68,3	29,2	2,6

Forrás: A munkaerőköltség alakulása, 2000 c. kiadvány

A GDP, a foglalkoztatottak száma és a GDP/foglalkoztatott arány növekedése a főbb ágazatokban, 1993-2001

Ágazat	Index, % 2001/1993			Évi átlagos növekedési ütem 2001/1993		
	GDP	Létszám	Termelékenység	GDP	Létszám	Termelékenység
Mezőgazdaság	107,1	68,5	156,4	0,9	-4,6	5,8
Ipar	167,3	96,6	173,5	6,6	-0,4	7,1
Építőipar	128,0	131,7	97,2	3,1	3,5	-0,3
Kereskedelem, vendéglátás	111,2	119,2	93,3	1,3	2,2	-0,9
Szállítás, távközlés	146,5	92,5	158,4	4,9	-1	5,9
Egyéb szolgáltatások	120,2	102,2	117,6	2,3	0,3	2,1
Közigazgatás, Oktatás, Egészségügy	113,5	94,4	120,2	1,6	-0,7	2,3
Összesen	132,2	100,8	131,2	3,6	0,1	3,5

Forrás: KSH: A munka termelékenysége a magyar gazdaságban, 2003

A hazai tulajdonú vállalatok munkatermelékenysége a külföldi tulajdonú vállalatok százalékában, 1998 (egy foglalkoztatottra jutó GDP)

Ágazat	Csehország	Észtország	Lengyelország	Szlovénia	Magyarország
Élelmiszeripar	66	48	55	78	52
Textilipar	59	53	73	84	49
Ruházati ipar	88	153	58	82	55
Vegyipar	95	46	70	65	51
Fémalapanyag gyártása	81	141	63	82	64
Gépgyártás	53	35	56	72	66
Irodagép-gyártás	138	135	56	164	15
Villamosgép-gyártás	74	-	69	76	51
Műszeripar	94	-	29	86	79
Közúti jármű-ipar	28	160	19	19	12
Feldolgozóipar	53	67	53	47	35

Forrás: UNECE, 2001/1, 212.o, KSH

- Duális gazdasági jelenségek:
 - Nagyon magas a külföldi érdekeltségű cégek hányada a GDP előállításában. A gazdaság egészében 50%, a feldolgozóiparban 70%.
 - A külföldi tulajdonú vállalatokhoz képest szembeszökő a hazaiak termelékenységbeli elmaradása (lásd feldolgozóipar)!

Konjunkturális kilátások

- A konjunktúraciklus jelenlegi fázisában a potenciálisnál jóval alacsonyabb lenne a GDP-növekedés. Fiskális expanzió nélkül tavaly 2% alatt maradt volna a gazdasági növekedés.
- Nem kérdés, hogy a növekedés belső hajtóerői veszítenek lendületükből az idén, és a külső kereslet élénkülése várat magára. Kérdéses, hogy az export tud-e bővülni a második félévben.
- A külső egyensúly helyreállításáért az állam tehet a legtöbbet. „Az államháztartás egyenlegének 1 százalékpontos változása 0,3-0,6 százalékponttal befolyásolja a GDP-arányos külső egyensúlyt.” A vállalati beruházások élénkülése viszont mindenképpen rontja a folyó fizetési mérleget.